

У зв'язку з вищевикладеним, з метою збільшення обсягів реалізації продукції кримських виробників, вважаємо за доцільне на регіональному кримському рівні, в межах першочергових, провести наступні заходи. По-перше, створити робочу групу щодо розробки проекту створення в автономії регіонального оптового ринку сільськогосподарської продукції. По-друге, визначити асортименти товарів кримських виробників, які за своїми показниками та рівнем якості відповідають імпортним зразкам і користуються попитом у населення, передбачивши, разом з підприємствами – виробниками, збільшення їх виробництва та поставок на внутрішній ринок Авто-

номної Республіки Крим.

Кримськими науковцями у взаємодії з регіональним урядом ведеться робота щодо вивчення можливостей створення кластерних моделей в деяких галузях та сферах діяльності відповідно до основних пріоритетів розвитку автономії. Вважається, що не всі галузі на сьогодні в змозі реалізувати амбітні завдання шляхом створення кластерів. Але ж ми вважаємо, що саме створення повноцінного оптового ринку європейського рівня з розвинутою системою логістики і інфраструктури дозволить започаткувати роботу щодо створення аграрного кластеру в регіоні.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Березін О. В. Проблеми формування продовольчого ринку України : Монографія. / О. В. Березін. – К. : Вища школа. – 2007. – 211 с.
2. Статистичний щорічник України за 2009 рік / Держкомстат України : [за ред. О. Г. Осаулєнка]. К. : Консультант. – 2010. – 498 с.
3. Майстро С. В. Національний аграрний ринок в умовах глобалізації : механізм державного регулювання. Монографія. / С. В. Майстро. – Х. : Магістр. – 2009. – 240 с.
4. Закон України «Про оптові ринки сільськогосподарської продукції» від 25 червня 2009 р. № 1561-VI. // Відомості ВРУ – 2009. – № 51. – ст. 755.

УДК 338.5:631.002.6

БУРДЕЙНА Н.М. канд. екон. наук, доцент
Одеський державний аграрний університет

ЦІНОУТВОРЕННЯ І ЦІНИ НА ПРОДУКЦІЮ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

В статті розглянуті теоретичні аспекти процесу ціноутворення на продукцію сільського господарства. Проаналізований сучасний стан розвитку аграрного ринку.

Ключові слова: ціна, ціноутворення, собівартість, цінова політика, аграрний ринок.

The theoretical aspects of the price forming in agriculture are considered in the article. The modern state of agrarian market development have been analyzed.

Keywords: price, pricing, cost, price policy, agrarian market.

Вступ. Питання ціноутворення є основою забезпечення економічного інтересу аграрних підприємств, сприяє мотивації аграрної праці та підвищенню добробуту селян. В аграрній економіці ціна на сільськогосподарську продукцію повинна формуватися з урахуванням відшкодування виробничих витрат і забезпечення прибутків для подальшого розширеного відтворення.

Постановка завдання. Питаннями ціноутворення на продукцію аграрного виробництва займаються такі відомі вчені – економісти, як Андрійчук

В.Г., Кристальний О.В., Месель-Веселяк В.Я., Саблук П.Т., Шпичак О.М. та ін. Однак сучасний стан розвитку цінних відносин між суб'єктами агропромислового ринку вимагає пошуку нових підходів до удосконалення процесу ціноутворення.

Результати. Економічні процеси агропромислової діяльності в період освоєння ринкової системи господарювання об'єктивно вимагають формування такої цінової політики, яка б забезпечила еквівалентність обміну на стадіях матеріально-грошового забезпечення, виробництва сировини, переробки і

ЦІНОВИЙ МЕХАНІЗМ І ЦІНОУТВОРЕННЯ

реалізації продукції, надання послуг і формування доходів, необхідних для розширеного відтворення в сільському господарстві. Успіхи становлення і розвитку ринкових відносин в економіці АПК України в значній мірі залежать від системи ціноутворення на продукцію аграрного виробництва, її відповідності новим умовам організації виробничої діяльності та підприємництва.

Ціна є важливим регулятором взаємодії суб'єктів ринкових відносин. Вона тісно пов'язана із законом вартості, який, як відомо, виступає головною рушійною силою економічного розвитку. Все це потребує об'єктивного підходу до дослідження процесу ціноутворення на підприємстві з урахуванням

особливостей змін маркетингового середовища та ринкової ситуації.

Існуюча цінова політика – основний фактор, який здійснює активний вплив на ефективність реалізації сільськогосподарської продукції та кінцеві результати господарської діяльності аграрних формувань. При цьому цінова динаміка на протязі останніх років в аграрному секторі економіки є досить нестійкою. Аналізуючи тенденцію зміни ціни на основні види сільськогосподарської продукції, можна відмітити її циклічний характер (табл. 1).

Таблиця 1

Індекси цін на основні види сільськогосподарської продукції по всіх каналах реалізації в Одеській області (у співвідношенні до цін попереднього року)*

Види продукції	2003 р.	2004 р.	2005 р.	2006 р.	2007 р.	2008 р.	2009 р.
	Разів						
Зерно	1,7	0,8	1,1	1,2	1,5	0,9	1,1
Насіння соняшника	1,0	1,3	0,8	0,9	1,7	0,8	1,5
Молоко	1,3	1,1	1,3	0,9	1,5	1,3	1,0
М'ясо ВРХ	0,9	1,6	1,3	0,9	1,0	1,6	1,0
М'ясо свиней	0,8	1,7	1,4	0,8	0,9	1,9	1,2

* За даними Головного управління агропромислового розвитку Одеської облдержадміністрації, власні розрахунки

Починаючи з 2003 року ціни на продукцію рослинницьких та тваринницьких галузей дещо збільшились. Складний 2003 та 2007 роки, коли спостерігалась дія несприятливих природно-кліматичних умов, скорочення обсягів виробництва, і як наслідок, підвищення попиту на продукцію сільського господарства, обумовив підвищення середньореалізаційних цін. Проте, значна тінізація ринків збуту та наявність великої кількості трейдових посередницьких структур поряд з монопольним механізмом ціноутворення переробних підприємств спричинили певне зниження рівня цін. Зокрема, це стосується таких видів сільськогосподарської продукції, як зерно, насіння соняшнику, приріст живої маси свиней.

Нестабільна цінова кон'юнктура аграрного ринку є одним з головних факторів, які впливають на економічні показники діяльності аграрних підприємств. Ріст рівня середньореалізаційної ціни є основною передумовою збільшення розміру доходу та прибутку сільськогосподарських підприємств. В свою чергу ціна в сучасних умовах стає економічним підґрунтям переходу аграрного виробництва на

інтенсивну основу та ведення розширеного відтворення сільського господарства в умовах, коли екстенсивний тип відтворення вітчизняного аграрного виробництва не дозволяє товаровиробникам знижувати собівартість сільськогосподарської продукції, ціна залишається єдиним джерелом підвищення рівня прибутковості та конкурентоспроможності продукції сільського господарства.

Нестабільність цін на сільськогосподарську продукцію обмежує відтворювальний потенціал сільськогосподарських підприємств та вносить дестабілізуючий вплив в процеси відтворення. Така ситуація не дозволяє товаровиробникам сформувати достатні для відтворення обсяги нагромаджень, доходи товаровиробників нестабільні, зростання собівартості потребує зростання доходів для відшкодування понесених витрат (табл. 2).

Проведені розрахунки свідчать, що повна собівартість реалізованої продукції перевищує середню ціну реалізації по всіх видах продукції тваринництва. Значне перевищення спостерігається по молоку, приросту живої маси молодняку ВРХ та свиней – відповідно на 5,2%, 41,2% та 1,9%. Така ситуація

ЦІНОВИЙ МЕХАНІЗМ І ЦІНОУТВОРЕННЯ

обумовлює високий рівень збитковості виробництва і реалізації тваринницької продукції.

Таблиця 2

Відношення повної собівартості реалізованої продукції до середньої ціни реалізації, % *

Види продукції	2003 р.	2004 р.	2005 р.	2006 р.	2007 р.	2008 р.	2009 р.
Зерно	84,7	68,4	85,1	78,7	89,9	83,5	86,8
Озима пшениця	158,7	61,9	87,6	77,5	87,7	89,5	84,4
Насіння соняшнику	54,4	55,2	66,5	70,7	77,3	89,5	74,1
Молоко	110,8	97,4	94,9	102,9	105,5	100,2	105,2
Приріст ж.м. ВРХ	286,2	154,3	166,9	189,4	181,8	153,1	141,2
Приріст ж.м. свиней	194,6	84,2	83,0	109,9	87,7	101,1	101,9

*За даними Головного управління агропромислового розвитку Одеської облдержадміністрації, власні розрахунки

Дослідження цінової системи в регіоні показало, що рівень цін, які склались на продукцію сільського господарства, не дають можливості аграрним підприємствам забезпечувати процес виробництва необхідними матеріально-технічними засобами. Так, для придбання зернового комбайну Дон – 1500 в 1990 р. аграрним товаровиробникам необхідно було продати озимої пшениці - 170 т, молока – 130 т, м'яса ВРХ – 18т. В 2009 р. з цією ж метою необхідно продати зерна – 1182 т, молока – 471 т, м'яса ВРХ – 104,7 т.

Розвиток цінового механізму, його удосконалення можуть забезпечити позитивні результати за умов органічного поєднання процесу ціноутворення з фінансово-бюджетною, кредитною та валютно-грошовою системами, політикою щодо підтримки цін і доходів сільськогосподарських товаровиробників. Активну роль при цьому повинна відігравати держава, яка на основі економічних і адміністративних методів має забезпечити створення сприятливих умов для всіх суб'єктів підприємницької діяльності.

Взагалі засоби, які можуть застосовувати урядові органи для регулювання процесу ціноутворення, можна, спираючись на світовий досвід, класифікувати за трьома основними групами: стабілізація через позичкові ставки (застосування цільових цін, заставних цін, товарні інтервенції); обмеження пропозиції продукції (квотований обсяг продукції); прямі компенсаційні платежі (виплата різниць між цільовою та ринковою ціною).

Одним з важелів економічного регулювання ціни в Україні на даному етапі є податкова складова ціни. У відповідності з Законом України „Про податок на додану вартість” від 1997 р. та подальшими змінами і доповненнями підприємства аграрного сектору звільняються від сплати сум податку на додану вартість при здійсненні операцій з продажу молока та м'яса в живій вазі. Крім того, однією з форм економічного регулювання є бюджетна підтримка цін на сільськогосподарську продукцію у вигляді різноманітних субсидій [3].

Важливим елементом державної підтримки

системи цін і доходів сільськогосподарських товаровиробників є механізм виплат дотацій на відповідні види продукції сільського господарства (зокрема на продукцію тваринництва). Поряд з вищезазначеними складовими розвитку аграрного сектору необхідно використовувати і такий принцип, як поєднання саморегулювання ринку з впливом на нього держави. Найголовніше – це створити сприятливі умови господарювання за рахунок державного регулювання цінового механізму.

Однією з основних проблем розвитку аграрного сектору залишається розвиток інфраструктури аграрного ринку. Через відсутність організованого аграрного ринку та ефективної державної підтримки процесу ціноутворення кон'юнктура щомісячних обсягів продажу сільськогосподарської продукції в Україні коливається більше, ніж у країнах з цивілізованим ринком. У кінцевому підсумку це обертається втратами для держави і найбільше – для селян та малозабезпечених споживачів. З метою удосконалення ринкової інфраструктури слід розробити програму розвитку організованого аграрного ринку, яка передбачає систему заходів організаційного і економічного характеру, спрямованих на спонукання сільськогосподарських товаровиробників збувати продукцію на прозорому ринку. Активними елементами аграрного ринку мають стати: біржі, аукціони, торгові доми та інші інститути оптового ринку, на яких формуються об'єктивні ціни і умови продажу продукції. Формуванні ціни реалізації в такому випадку відбувається з урахуванням дії саме ринкових факторів (попиту і пропозиції) та гарантує товаровиробникам отримання відповідного розміру доходу для нарощування процесу виробництва.

Висновки. Таким чином, на сучасному етапі розвитку цінової політики необхідно стабілізувати і продовжувати здійснювати економічне регулювання цін на продукцію сільського господарства та підтримку доходів аграрних товаровиробників. Водночас, враховуючи кризову ситуацію в аграрному виробництві, в деяких випадках є доцільним застосування адміністративних методів регулювання процесу

ціноутворення. Дію цінового механізму необхідно збільшенню обсягів виробництва, підвищенню узгодити з інтересами сільськогосподарських конкурентоспроможності вітчизняної продукції, товаровиробників. Удосконалення механізму державної стабілізації фінансового стану аграрних формувань і регулювання ціноутворення сприятиме забезпеченню продовольчої безпеки країни.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Євчук Л. А. Взаємовідносини аграрних підприємств у сфері збуту продукції як результативний чинник формування їх конкурентоспроможності / Л. А.Євчук // Агроінком . – 2008.- №7. – С. 3-7.
2. Закон України «Про основні засади державної аграрної політики на період до 2015 року»// Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2006. – №1. – С.17.
3. Закон України «Про фіксований сільськогосподарський податок» від 17 грудня 1998р. №320// Відомості Верховної ради України. – 1999. - №5-6.- С.39.
4. Концепція ціноутворення на сільськогосподарську продукцію // Економіка АПК.- 2008.- №1.- С.3 – 21.
5. Нормативна собівартість і ціни на сільськогосподарську продукцію/За редакцією П.Т.Саблука, Ю.Ф. Мельника, М.В. Зубця, В.Я.Месель-Веселяка. - Київ : ННЦ «Інститут аграрної економіки» УААН.- 2008.- 649 с.

УДК: 339.138:[005.332.4:378.09]

ГОЛУБЬОНКОВА О.О., канд. екон. наук, доцент, РАКША К.В., магістрант
Одеська національна академія харчових технологій

МАРКЕТИНГ ЯК ЧИННИК ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОЗДАТНОСТІ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

У статті аналізуються актуальні проблеми підвищення ефективності функціонування механізму та розвитку освітньої сфери України з точки зору підвищення конкурентоздатності вищих навчальних закладів на ринку освітніх послуг, наведені конкретні приклади.

Ключові слова: вищий навчальний заклад (ВНЗ), ефективність функціонування вищого навчального закладу, ринок освітніх послуг, маркетинг, «паблік рилейшнз», конкуренція, конкурентоспроможність, конкурентні переваги.

This paper analyzes the current problems to enhance the functioning of the mechanism and development of educational sphere in Ukraine in terms of improving the competitiveness of universities in the education market, are specific examples.

Keywords: effective functioning of the university, the education services market, marketing, "public relations", competition, competitiveness, competitive advantage.

Вступ: Одними з найважливіших критеріїв, що визначають рівень розвитку країни, є рівень і якість освіти. Сфера освіти на сучасному етапі забезпечує стійке економічне зростання у довгостроковій перспективі, а отже, і конкурентоспроможність країни на міжнародному рівні.

Наразі питання вдосконалення системи вищої освіти України досліджують такі вітчизняні вчені, як Л. Балабанова, І. Ілляшенко, М. Матвійів, І. Решетнікова, Т. Оболенська, С. Трубич, Т. Майкович, В. Сиченко, С. Кадачников та інші.

Зі змінами 90-х років державні ВНЗ України одержали право надавати студентам можливість отримання вищої освіти на контрактній основі за кошти фізичних або юридичних осіб на рівні з недержавними ВНЗ. В результаті ВНЗ перетворилися на повноцінних суб'єктів комерційної діяльності і створили ринок освітніх послуг, а отже, з'явилися прояви конкуренції.

Потужними чинниками загострення конкуренції серед ВНЗ в Україні останнім часом є, з одного боку, відхід багатьох з них від колишньої вузької спеціалізації (суто технічної, педагогічної, медичної,